

PFAS-aandachtlocaties in 2025

Stand van zaken inventarisatie en aanpak

Datum	4 maart 2026
Versie	3.0
Status	Definitief

Bron: ANP

Colofon

Uitgegeven door	Directeuren overleg Bodem
Auteur	Rijkswaterstaat, directie Water, Verkeer en Leefomgeving, afdeling Bodem en Ondergrond
Datum	4 maart 2026
Versie	3.0
Status	Definitief

Inhoud

Colofon	2
Samenvatting.....	4
Inleiding	7
1 Monitoring systematiek	10
1.1. <i>Inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties .....</i>	<i>10</i>
1.2. <i>Geïdentificeerde PFAS-aandachtlocaties .....</i>	<i>10</i>
1.3. <i>Informatie op nationaal niveau .....</i>	<i>10</i>
1.4. <i>Doorkijk naar 2030.....</i>	<i>11</i>
2 Resultaten inventarisatie PFAS-aandachtlocaties	13
2.1. <i>Stand van zaken inventarisatie .....</i>	<i>14</i>
2.1.1. <i>Methodiek van inventarisatie .....</i>	<i>14</i>
2.1.2. <i>Voortgang in de inventarisatie .....</i>	<i>14</i>
2.1.3. <i>Potentieel verontreinigde locaties en locaties geïdentificeerd voor verder onderzoek .....</i>	<i>15</i>
2.1.4. <i>Belemmeringen en kansen voor vervolg.....</i>	<i>17</i>
2.2. <i>Geïdentificeerde PFAS-aandachtlocaties .....</i>	<i>19</i>
2.2.1. <i>Verontreiniging situatie op de PFAS-aandachtlocaties.....</i>	<i>19</i>
2.2.2. <i>Voortgang van de aanpak van de PFAS-aandachtlocaties .....</i>	<i>20</i>
2.2.3. <i>Planning locaties nog niet gestart en in uitvoering .....</i>	<i>21</i>
2.3. <i>Inventarisatie van kosten van de aanpak van PFAS-aandachtlocaties .....</i>	<i>21</i>
Bijlage 1 Enquêtevragen inventarisatie PFAS-aandachtlocaties	23

Samenvatting

In 2025 is door de bij de bestuurlijke afspraken Bodem en ondergrond 2023-2030 betrokken partijen¹ nadere invulling gegeven aan de afspraken die zijn benoemd als 'buitenproportionele opgave PFAS'. In dat kader is door de betrokken partijen de opgave op het gebied van de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties als gezamenlijke opgave benoemd en er zijn nadere afspraken gemaakt over regie, coördinatie, juridische, technische en financiële ondersteuning².

In 2025 is voor de eerste maal een uitvraag gedaan bij provincies en 29 grote gemeenten (de regiehouders) naar de stand van zaken met betrekking tot de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties.

De uitvraag is gedaan via een enquête die zich richt op de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties en een Excel-in Vulblad waarin de geïdentificeerde PFAS-aandachtlocaties op vermeld kunnen worden, inclusief de fase van aanpak waarin deze locaties zich bevinden.

Een PFAS-aandachtlocatie betreft een locatie waar sprake is van onaanvaardbare risico's als gevolg van verontreiniging met PFAS, waardoor de aanpak niet kan wachten op een natuurlijk moment van locatieontwikkeling.

Uit de eerste uitvraag blijkt dat 40 van de 41 overheden zijn begonnen met de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties en veelal nog in het beginstadium zitten van de inventarisatie, in de zin van selectie van potentieel verontreinigde locaties waar fysiek bodemonderzoek moet worden uitgevoerd om de verwachte verontreiniging in kaart te brengen. Er zullen nog stappen gezet moeten worden in de inventarisatie voordat er een betrouwbaar beeld is van de opgave met betrekking tot PFAS-aandachtlocaties.

De regiehouders wordt aanbevolen om een aanvraag te doen voor de SPUK-bodem in 2026 voor de financiële ondersteuning van de vervolgstappen in de inventarisatie. Beoogd is om in 2028 voldoende inzicht te hebben in de omvang van de opgave zodat voor de aanpak en financiering van die opgave afspraken voor na 2030 kunnen worden voorbereid. Tegen 2030 moet de inventarisatie van de PFAS-aandachtlocaties zijn afgerond³. Aanbevolen wordt om in de communicatie vanuit de coördinatiegroep aan de regiehouders de doelen voor 2028 en 2030 m.b.t. de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties te benoemen zodat de regiehouders hun SPUK-aanvraag daarop kunnen afstemmen. Ook wordt aanbevolen aan de bestuurlijke partners om jaarlijks de stand van zaken met betrekking tot de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties te monitoren.

---

¹ Het Ministerie van I&W, VNG, IPO en UvW

² Het betreft regie door de provincies en 29 grote gemeenten, de instelling van een coördinatiegroep onder het AO-bodem die de regiehouders ondersteunt, adressering van juridische vraagstukken met betrekking tot aansprakelijkheid en saneringsdoeltelling, wijziging van de SPUK-regeling, instelling van een beoordelingscommissie voor toekenning van SPUK-middelen aan geprioriteerde PFAS-aandachtlocaties en het 5-jarige Kennis en Innovatieprogramma PFAS.

³ De inventarisatie zal dan niet volledig compleet zijn, er zullen net als bij de spoedlocaties bij ontwikkelingen of onderzoeken nog aanvullende aandachtlocaties worden ontdekt op plaatsen waar dat niet verwacht wordt. Desondanks moet de inventarisatie een goed beeld opleveren van de omvang van de opgave op het gebied van PFAS-aandachtlocaties.

Resultaten

Uit de uitvraag blijkt dat er flinke verschillen zijn tussen de verschillende overheden in de methode die wordt gehanteerd voor de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties. Telkens is wel het doel van de verschillende overheden – het in beeld brengen van PFAS-aandachtlocaties in een gebied – gelijk. De verschillende inventarisaties hebben in meerderheid als overeenkomst dat er via een gefaseerde aanpak via de fases van 1) voorbereiding, 2) inventarisatie en 3) locatieonderzoek wordt gewerkt. Op basis van deze overeenkomsten is door adviesbureau Tauw een model voor de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties opgesteld dat als routekaart voor vervolg van de inventarisatie kan worden gebruikt.

Uit de uitvraag blijkt voorts dat veel overheden in de fase van voorbereiding of het beginstadium van uitvoering van de inventarisatie zitten. Daarmee zijn de aantallen potentieel verontreinigde en daaruit voor verder onderzoek te prioriteren locaties in deze rapportage slechts een eerste beeld en een onderschatting van het totaal. Dat geldt nog meer voor de 57 reeds geïdentificeerde PFAS-aandachtlocaties, dat is gezien de voortgang van de inventarisatie slechts het topje van de ijsberg.

In dit stadium van de inventarisatie zijn bij de gezamenlijke overheden uit de diverse groslijsten van overheden die vele duizenden locaties omvatten, inmiddels 3917 locaties (2328 bekend, 1589 aanvullend geschat) geïdentificeerd als potentieel PFAS-verontreinigde locatie en daaruit zijn 576 locaties geprioriteerd voor verder onderzoek. Deze prioritering vindt per overheid verschillend plaats met als doel om locaties waar de kans op overschrijden van de INEV⁴ het grootst is als eerste verder te onderzoeken.

Uit de uitvraag blijkt dat voor het vervolg van de inventarisatie belemmeringen en kansen worden gezien. Als belemmeringen zijn genoemd een gebrek aan medewerking van terreineigenaren, onzekerheden over de benodigde financiering, onvoldoende juridisch instrumentarium, een tekort aan ambtelijke capaciteit en kennis, technische beperkingen en onduidelijkheid over beleid en normstelling. Logischerwijze hebben de suggesties voor versterking van PFAS-inventarisatie veelal betrekking op het wegnemen van de genoemde belemmeringen. De genoemde suggesties zijn: zorg voor landelijke regie en uniformiteit, geef duidelijkheid over financiële ondersteuning van overheden, vul het juridisch instrumentarium aan, ontwikkel duidelijke normen en handelingsperspectieven voor overheden en terreineigenaren, verzorg kennisdeling en bevorder samenwerking en heb specifieke aandacht voor het aanhaken van de veiligheidsregio's. De suggesties voor versterking van de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties die door de provincies en gemeenten worden gedaan sluiten aan bij de nadere invulling van de bestuurlijke afspraken rond PFAS. Aanbevolen wordt om de belemmeringen en suggesties voor verbetering op de agenda van de coördinatiegroep te plaatsen en de coördinatiegroep te vragen op deze punten voorstellen te agenderen in de kolom AO/DO/BO-bodem.

Per 2025 zijn in totaal 57 PFAS-aandachtlocaties vastgesteld door de 10 gemeenten en 5 provincies, de overige regiehouders (19 gemeenten en 7 provincies) zijn in hun inventarisatie nog niet zover dat ze PFAS-aandachtlocaties hebben vastgesteld. Van deze 57 locaties zijn er 4 afgehandeld en 8 in uitvoering. Voor 45 locaties moet de uitvoering nog starten.

---

⁴ Indicatief Niveau voor Ernstige Verontreiniging, zie [Indicatieve Niveaus voor Ernstige Verontreiniging PFOS, PFOA en GenX in grond en grondwater | RIVM](#)

De betreffende overheden verwachten voor 8 PFAS-aandachtlocaties voor een bedrag van 11,1 Miljoen euro een SPUK-aanvraag in 2026 in te dienen en voor 1 PFAS-aandachtlocatie voor 2,5 Miljoen euro in 2028.

Op basis van de eerste keer dat er een uitvraag is gedaan naar de PFAS-aandachtlocaties kan nog geen uitspraak worden gedaan over het aantal locaties waarmee we landelijk rekening moeten houden en over de daarmee gepaard gaande kosten. Feit is echter wel dat de kosten voor de aanpak van PFAS-aandachtlocaties fors zijn en dat er vermoedelijk een forse opgave volgt uit de inventarisaties die worden uitgevoerd door de regiehouders. Tevens is een feit dat de aanpak van de aandachtlocaties niet voor 2030 zal zijn afgerond. Aanbevolen wordt aan de regiehouders om de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties een vervolg te geven, gebruik te maken van de SPUK-bodem in 2026 en toe te werken naar een scherper beeld van de opgave zowel in omvang van de locaties als in daarvoor benodigde overheidsmiddelen in 2028 en 2030. Op basis van dat scherpere beeld kunnen dan vanaf 2028 bestuurlijke afspraken worden voorbereid voor de periode na 2030.

Inleiding

In het kader van de bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023-2030⁵ en voorafgaande convenanten bodem en ondergrond wordt al langjarig de voortgang van de aanpak van bodemverontreiniging met onaanvaardbare risico's gemonitord⁶. In de jaarrapportage over 2024 is de aanbeveling opgenomen om in de monitoringsronde van 2025 het net op te halen met betrekking tot de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties. In 2025 is ter opvolging daarvan aan de bevoegde gezagen Wet bodembescherming (Wbb) bij de jaarlijkse monitoring aanvullend gevraagd om gegevens aan te leveren met betrekking tot PFAS-aandachtlocaties. **Dit rapport geeft op basis van deze gegevens de stand van zaken weer met betrekking tot de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties in 2025⁷.**

Voor het inventariseren van PFAS-aandachtlocaties geldt dat veel kennis in ontwikkeling is en dat het niet zomaar uit bedrijvenregisters is te halen of er op locaties te verwachten is dat daar met PFAS houdende producten is gewerkt. In potentie gaat het om vele duizenden locaties omdat PFAS in veel producten is of was gebruikt en PFAS al bij zeer lage concentraties risico's voor mens en milieu kan veroorzaken. Er komt dagelijks nieuwe informatie over PFAS beschikbaar (zoek op PFAS en bodem) en ook andere landen inventariseren waar bodemverontreiniging met PFAS aanwezig is⁸. Tegen deze achtergrond moet de opbrengst van deze uitvraag ook worden beschouwd, het beeld over de opgave is in opbouw en met deze uitvraag wordt gestart met het (jaarlijks) systematisch bijeenbrengen van de opbrengst van diverse inventarisaties naar PFAS-aandachtlocaties in Nederland. Dat wil overigens niet zeggen dat de inventarisatie in 2025 zijn gestart, diverse overheden zijn al vanaf rond het jaar 2020 gestart met het inventariseren van PFAS-aandachtlocaties⁹.

De voortgang van de aanpak van bodemverontreiniging met onaanvaardbare risico's is opgenomen in een separaat rapport. Dat rapport betreft de spoedlocaties en daarmee samenhangende aanpak van gebiedsgericht grondwaterbeheer en nazorg, in de bestuurlijke afspraken aangeduid als de 'bekende historische opgave'. Ook bij PFAS-aandachtlocaties zijn onaanvaardbare risico's aan de orde. Desondanks is gekozen voor separate rapportages om de volgende redenen. Inhoudelijk omdat de 'bekende historische opgave' in een afrondende fase zit en de opgave rond PFAS-aandachtlocaties juist in de inventariserende en dus opbouwende fase zit. Formeel omdat in de bestuurlijke afspraken een onderscheid tussen de 'bekende historische opgave' en de buitenproportionele opgave van PFAS-aandachtlocaties wordt gemaakt en technisch omdat zo de scope van de langjarige monitoring rond de

⁵ De Bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023-2030 zijn door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) gemaakt. Via de kolom van Het Bestuurlijk overleg Bodem, het Directeuren overleg Bodem en het Ambtelijk overleg Bodem wordt de voortgang van deze afspraken gevolgd. Het Directeuren overleg Bodem heeft in dat kader opdracht gegeven voor het opstellen van deze rapportage.

⁶ Zie voor de verschillende rapporten: [Monitoring bodemsanering en aanpak spoedlocaties 2004-2024 | Informatiepunt Leefomgeving](#)

⁷ De uitvraag is door de bevoegde overheden aangeleverd in de periode juli-september 2025, het gaat dus om een stand van zaken rond deze periode.

⁸ Zie [PFAS-vervuiling | Vlaanderen.be](#)

⁹ Zie Onderzoek potentiële bronlocaties met PFAS-verontreiniging in de bodem, consortium TAUW-buro3B-expertisecentrum PFAS, kenmerk R001-1248710-049MIV-V01-pws, d.d. 16 maart 2021

bekende historische opgave niet gewijzigd wordt hetgeen vergelijking met voorgaande jaren beter ondersteunt.

Een PFAS-aandachtlocatie betreft een bron-locatie waar met bodemonderzoek vastgesteld is dat er PFAS in hoge concentraties (>INEV¹⁰ of >PEQ-norm¹¹ voor gebruik) aanwezig is, waarbij sprake is van onaanvaardbare risico's voor mens, ecologie en/of verspreiding en waarbij aanpak om die reden niet kan worden uitgesteld tot een natuurlijk moment van ontwikkeling. Diverse provincies en gemeenten inventariseren waar er sprake kan zijn van een PFAS-aandachtlocatie binnen hun beheergebied. Deze inventarisatie en daar op volgende aanpak van PFAS-aandachtlocaties betreft het curatieve onderdeel van de bredere inzet op het PFAS-dossier.

De overkoepelende doelstelling op het terrein van PFAS is erop gericht om de blootstelling van de mens en ecosysteem aan PFAS terug te dringen en de uitspoeling van PFAS naar grond- en oppervlaktewater te voorkomen en te beperken en in lijn te brengen met de KRW-opgaven. Naast het curatieve spoor wordt daarom met name ingezet op preventie en beheer. Preventie is gericht op de inbreng van PFAS in het milieu verder te minimaliseren door het EU-brede restrictievoorstel¹², het herzien van vergunningen/minimalisatie van lozingen en het ondersteunen van bedrijven bij het overstappen op alternatieven in hun productieproces¹³. Beheer bestaat onder andere uit het doelmatig beheren van de bestaande diffuse belasting middels het handelingskader PFAS voor grond- en baggerverzet¹⁴ en het aanbieden van handvatten om de blootstelling van de mens aan PFAS te verminderen¹⁵.

De inventarisatie en aanpak PFAS-aandachtlocaties (curatieve spoor) draagt bij aan deze overkoepelende doelstelling. De doelstelling van de curatieve aanpak is om de opgave op het gebied van aandachtlocaties in beeld te brengen en de meest urgente locaties programmatisch aan te pakken.

Vanuit de bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023-2030 zijn middelen beschikbaar gesteld voor bevoegde overheden voor de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties¹⁶. De kosten voor de aanpak van bodemverontreinigingen met onaanvaardbare risico's worden in beginsel gedragen door de veroorzaker en eigenaar van de betreffende locatie. Indien de eigenaar of de veroorzaker niet kan worden aangesproken of onvoldoende financiële draagkracht heeft en er een algemeen belang is voor het beschermen van de mens of het milieu, is het gerechtvaardigd om overheidsmiddelen in te zetten om de verontreiniging aan te pakken. Locaties waarvoor de overheid de kosten draagt worden in dat verband ook wel vangnet locaties genoemd, aangezien de overheid daar als financieel vangnet optreedt. De verwachting is dat er diverse aandachtlocaties zullen worden geïdentificeerd, waaronder ook diverse vangnetlocaties, waardoor de aanpak van

¹⁰ Zie eerdere verwijzing naar INEV's, het gaat om locaties waar risicogrenswaarden worden overschreden

¹¹ PEQ staat voor PFOA-equivalent, een methode om de risico's van een mengsel van diverse PFAS-stoffen te kunnen toetsen aan de risicogrenzen voor PFOA.

¹² Zie onder andere [Details bekend voor voorstel Europees PFAS-verbod | RIVM](#)

¹³ Bedrijven worden daarin ondersteund middels het [Actieprogramma PFAS](#)

¹⁴ Zie [Handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie versie december 2023 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

¹⁵ Zie [PFAS-onderzoeksprogramma | RIVM](#)

¹⁶ Zie [wetten.nl - Regeling - Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024-2030 - BWBR0049658](#) en [Staatscourant 2025, 40304 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#). Voorwaarde voor toekenning van SPUK-middelen is dat het gaat om kosten verband houdende met de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties waarvoor de eigenaar of veroorzaker niet is aan te spreken of onvoldoende draagkracht heeft.

deze locaties zowel qua planning als financiering niet voor 2030 zal zijn afgerond. Door de opgave in beeld te brengen kunnen bestuurlijke afspraken over de prioritering en aanpak na 2030 worden voorbereid.

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de monitoringssystematiek en worden aanbevelingen gedaan voor verdere voortzetting van de monitoring in de periode 2026-2030. In hoofdstuk 2 worden de resultaten van deze monitoring per onderwerp geschetst waarbij op basis van die resultaten per onderwerp aanbevelingen zijn geformuleerd. De samenvatting van deze rapportage bevat de bundeling van de belangrijkste aanbevelingen die in het rapport zijn opgenomen.

1 Monitoring systematiek

De stand van zaken met betrekking tot de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties is in 2025 uitgevraagd bij de bevoegde overheden Wet bodembescherming (Wbb)¹⁷. Dit is gedaan middels een enquête die zich richt op de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties en een Excel-invulblad waarin de geïdentificeerde PFAS-aandachtlocaties op vermeld kunnen worden, inclusief de fase van aanpak waarin deze locaties zich bevinden. Het Excel-format is gebaseerd op het format dat wordt gebruikt voor de spoedlocaties.

1.1. Inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties

De stand van zaken met betrekking tot de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties is uitgevraagd middels een enquête aan 29 grote steden en 12 provincies. Er is geen standaard werkwijze beschikbaar voor het inventariseren van PFAS-aandachtlocaties, waardoor de aanpak en voortgang van de verschillende overheden ook verschillend is. De enquête vragen zijn erop gericht om inzicht te krijgen in de methode van inventarisatie die wordt gevolgd door elke overheid. Daarnaast geven de antwoorden op de vragen inzicht in welke stappen in de inventarisatie in het beheergebied van de betreffende overheid zijn gezet, wat de resultaten daarvan zijn, welke vervolgonderzoeken worden uitgevoerd en welke prioritering in onderzoek is aangehouden. Tot slot zijn open vragen gesteld om inzicht te krijgen in kansen en belemmeringen die door de bevoegde overheden worden ervaren bij de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties. De enquête is als bijlage 1 opgenomen in dit document. De opbrengst van de enquête is opgenomen in hoofdstuk 2.

1.2. Geïdentificeerde PFAS-aandachtlocaties

Wanneer op grond van de inventarisatie of op basis van andere informatie een PFAS-aandachtlocatie is geïdentificeerd, is aan de provincies en 29 grote steden gevraagd om de volgende gegevens van deze locaties aan te leveren:

- Adresgegevens;
- Gegevens over de verontreinigingssituatie en de mogelijke oorzaak van de verontreiniging;
- Gegevens over de fase van aanpak van de locatie (vergelijkbaar met bekende opgave in de zin van 'niet-gestart', 'in uitvoering' en 'afgehandeld');
- Gegevens over de planning van de aanpak;
- Gegevens over de kosten van de aanpak.

Omdat de verschillende inventarisaties nog veelal in de verkennende fase zitten, zal de verzameling van PFAS-aandachtlocaties die deze eerste meting oplevert naar verwachting ongetwijfeld in aantal fors stijgen.

1.3. Informatie op nationaal niveau

De informatie van de 41 bevoegde overheden over de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties wordt in deze rapportage samengebracht op een nationaal schaalniveau, zonder dat de gegevens herleidbaar zijn naar een individuele overheid of een individuele locatie.

---

¹⁷ Dit betreft 29 grotere gemeenten en 12 provincies. De Wbb is met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (Ow) in 2024 ingetrokken. Veel PFAS-aandachtlocaties zijn echter veroorzaakt in de periode dat de Wbb van kracht was en kunnen via het overgangsrecht onder artikel 13 Wbb vallen (zorgplicht)

Dat heeft als nadeel dat de behoefte om meer gedetailleerde locatieafhankelijke informatie te krijgen niet uit deze rapportage is te verkrijgen. Evenwel is bewust en in overleg met de 41 overheden gekozen voor dit aggregatieniveau. Dat heeft met twee zaken te maken. De bevoegdheid voor deze verontreinigde locaties is op grond van de Wet bodembescherming (Wbb) en Omgevingswet (Ow) op decentraal niveau belegd en de monitoring is een momentopname. Voor de communicatie over de voortgang van individuele locaties is het belangrijk dat bestuurders van de decentrale overheden zelf daarvoor de regie houden en daarvoor ook kunnen putten uit de meest actuele gegevens. Tussen de decentrale overheden en RWS-WVL-LOBO is in het kader van deze monitoring afgesproken dat als er inderdaad behoefte is aan meer gedetailleerde onderliggende gegevens dat geïnteresseerden worden doorverwezen naar de individuele bevoegde overheden.

1.4. Doorkijk naar 2030

Eind 2025 heeft het DO-Bodem een coördinatiegroep ingericht als werkgroep onder het AO-Bodem met onder andere als opdracht om overheden te ondersteunen in de inventarisatie van de PFAS-aandachtlocaties en daarin meer uniformiteit aan te brengen, zodat er een landelijk overzicht komt met betrekking tot de omvang van de opgave op het gebied van PFAS-aandachtlocaties. In dat kader heeft de coördinatiegroep, ondersteund door adviesbureau TAUW, op basis van de diversiteit in aanpak die door de overheden is gehanteerd een overkoepelend model opgesteld dat uit 3 fasen bestaat. In figuur 1 is dat schematisch weergegeven.

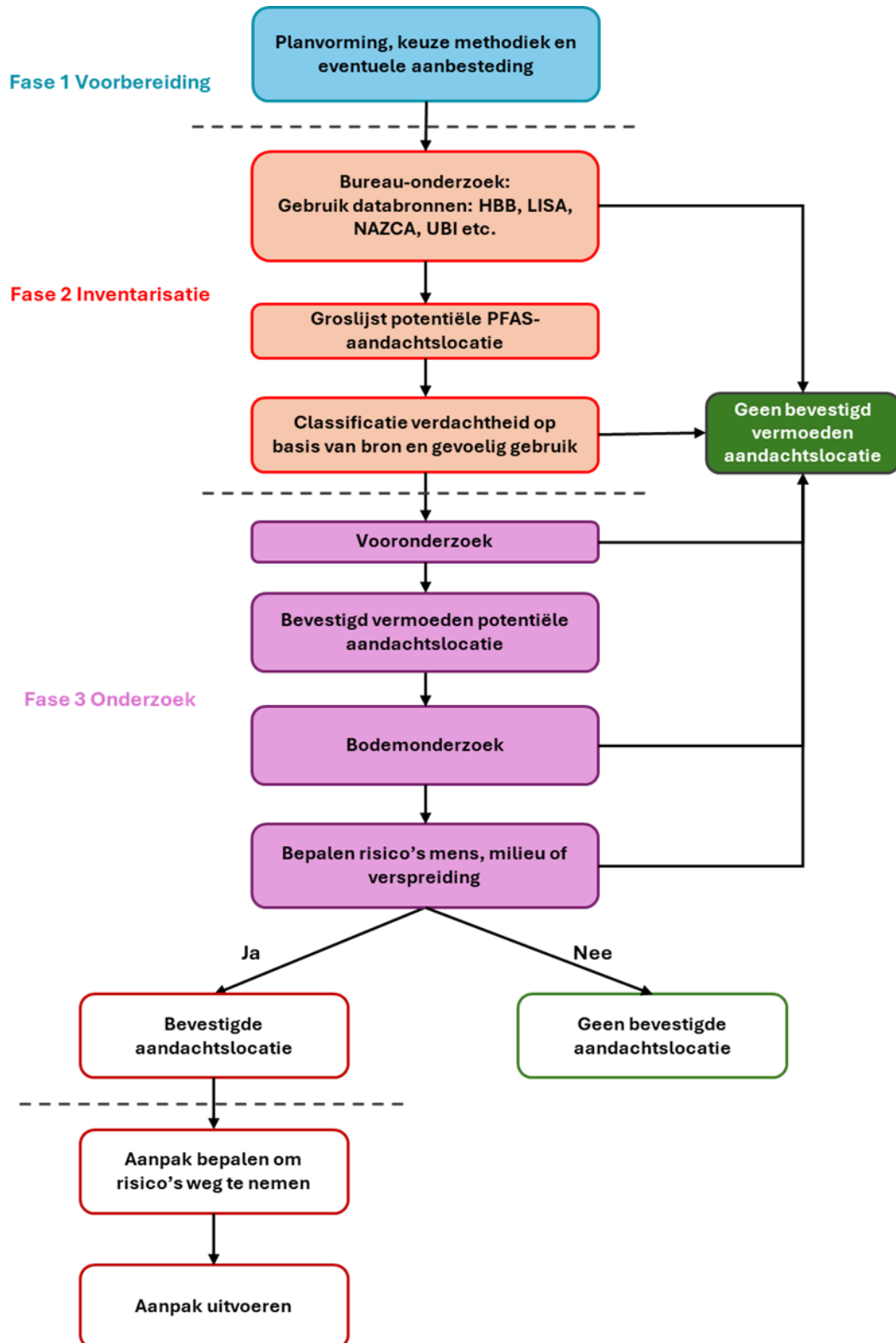
Aan de provincies en 29 grote steden is gevraagd om de regie¹⁸ te nemen over de inventarisatie van de PFAS-aandachtlocaties. Door het model zoals opgenomen in figuur 1 te leggen naast de reeds gezette stappen in de inventarisatie kan elke regiehouder bepalen welke verdere stappen in de inventarisatie gezet moeten worden. De regiehouders wordt aanbevolen om een aanvraag te doen voor de SPUK-bodem in 2026 voor de financiële ondersteuning van de vervolgstappen in de inventarisatie. Beoogd is om in 2028 voldoende inzicht te hebben in de omvang van de opgave zodat voor de aanpak en financiering van die opgave afspraken voor na 2030 kunnen worden voorbereid. Tegen 2030 moet de inventarisatie van de PFAS-aandachtlocaties zijn afgerond¹⁹. Aanbevolen wordt om in de communicatie vanuit de coördinatiegroep aan de regiehouders de doelen voor 2028 en 2030 m.b.t. de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties te benoemen zodat de regiehouders hun SPUK-aanvraag daarop kunnen afstemmen.

Voor de monitoring naar de stand van zaken met betrekking tot de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties wordt aanbevolen jaarlijks de enquête te herhalen en de vragen in 2026 meer te laten aansluiten bij de fases die in het model voor inventariseren van PFAS-aandachtlocaties zijn benoemd. Tevens wordt aanbevolen om de SPUK-aanvragen voor de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties te betrekken bij de monitoring omdat die aanvragen informatie bevatten over de verdere planning van de inventarisatie. Op basis van deze gegevens moet de hoofdvraag beantwoord worden hoever de gezamenlijke overheden zijn met het in beeld brengen van de opgave op het gebied van PFAS-aandachtlocaties.

¹⁸ Regie nemen over de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties volgt uit de bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond op het gebied van PFAS en is nadrukkelijk niet hetzelfde als de vraag wie bevoegd gezag is voor uit de inventarisatie naar voren komende aandachtlocaties PFAS.

¹⁹ De inventarisatie zal dan niet volledig compleet zijn, er zullen net als bij de spoedlocaties bij ontwikkelingen of onderzoeken nog aanvullende aandachtlocaties worden ontdekt op plaatsen waar dat niet verwacht wordt. Desondanks moet de inventarisatie een goed beeld opleveren van de omvang van de opgave op het gebied van PFAS-aandachtlocaties.

Figuur 1 Gefaseerde inventarisatie PFAS-aandachtlocaties

2 Resultaten inventarisatie PFAS-aandachtlocaties

De resultaten met betrekking tot de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties zijn opgenomen in dit hoofdstuk. De resultaten zijn gebaseerd op de aangeleverde gegevens van de provincies en gemeenten. Bij het duiden van de resultaten is het van belang om twee zaken daarbij te betrekken:

- De inventarisaties die door de verschillende gemeenten en provincies tot op heden zijn uitgevoerd zijn op onderdelen onontgonnen terrein en daardoor niet volgens een vastgesteld protocol verlopen. Wel is er een basis gelegd met een rapport uit 2021²⁰ waarop verder is geborduurd door de overheden en hebben overheden veel ervaringen vanuit de inventarisatie van spoedlocaties die gebruikt worden bij de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties. Er zijn verschillen in de aanpak, gedetailleerdheid en tempo tussen de verschillende inventarisaties en die zijn daardoor ook niet altijd onderling vergelijkbaar. Er zijn ook tot het moment van uitvraag geen afspraken vastgelegd over de scope en doelstelling van de inventarisatie. Voorgaande geeft aan dat geen oordeel in de zin van goed of slecht kan worden gegeven over de geleverde inspanning en bereikte resultaten. De resultaten moeten daarom ook worden geduid als de opbrengst van het 'net ophalen'.
- De inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties is gebaseerd op een definitie van een aandachtlocatie: **een bron-locatie waar met bodemonderzoek is vastgesteld dat er PFAS in hoge concentraties (>INEV²¹ of >PEQ-norm voor gebruik) aanwezig is, waarbij sprake is van onaanvaardbare risico's voor mens, ecologie en/of verspreiding en waarbij aanpak om die reden niet kan worden uitgesteld tot een natuurlijk moment van ontwikkeling**. Dat betekent dat er naast de PFAS-aandachtlocaties nog verschillende locaties zullen zijn waar wel sprake is van een verontreiniging met PFAS, maar waar geen sprake is van hoge concentraties (<INEV) of onaanvaardbare risico's. Daarnaast is op onverdachte plekken sprake van een diffuse belasting²² met PFAS in gehalten onder de toepassing waarden die zijn opgenomen in het handelingskader PFAS en worden in de kuststrook verhoogde gehalten in de bodem aangetroffen als gevolg van seaspray²³. De diffuse belasting, bodemverontreiniging als gevolg van seaspray en de locaties waar geen sprake is van onaanvaardbare risico's maken geen deel uit van deze inventarisatie²⁴.

²⁰ Onderzoek potentiële bronlocaties met PFAS-verontreiniging in de bodem, consortium TAUW-buro3B-expertisecentrum PFAS, kenmerk R001-1248710-049MIV-V01-pws, d.d. 16 maart 2021

²¹ Zie eerdere verwijzing naar INEV's, het gaat om locaties waar risicogrenswaarden worden overschreden

²² Deze diffuse belasting heeft diverse bronnen, PFAS is in veel producten verwerkt en komt via luchtmissies, slijtage & verwaaiing en via neerslag op de bodem terecht, ook zit PFAS in diverse gewasbeschermingsmiddelen die worden gebruikt.

²³ Zie [PFAS in sea spray aerosolen en zeeschuim | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

²⁴ Eigenaren moeten bij het beheer van hun terrein en bij een ontwikkeling op dergelijke locaties uiteraard rekening houden met de aanwezigheid van PFAS

2.1. Stand van zaken inventarisatie

Alle 41 overheden hebben de enquête zoals opgenomen in bijlage 1 ingevuld. Adviesbureau Tauw heeft de informatie uit de enquête gebruikt om een kennisdocument²⁵ op te stellen, dat als een routekaart voor de inventarisatie voor PFAS-aandachtlocaties kan worden gezien. Dat kennisdocument wordt gebruikt om overheden te ondersteunen in het verder invulling geven aan de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties. In deze paragraaf zijn de belangrijkste bevindingen opgenomen uit de enquête.

2.1.1. Methodiek van inventarisatie

40 van de 41 overheden zijn gestart met het inventariseren van de PFAS-aandachtlocaties. Uit de enquêtes volgt een gedifferentieerd beeld qua methodiek van inventarisatie. Er zijn overheden die middels een gefaseerde aanpak werken vanuit een groslijst met enkele duizenden potentieel verdachte locaties²⁶ en er zijn ook overheden die zonder groslijst werken en de meest verdachte locaties op sterke verontreiniging met PFAS, bijvoorbeeld brandweer oefenplaatsen, hebben geselecteerd en daar direct bodemonderzoek hebben uitgevoerd om de verontreinigingssituatie ter plekke vast te stellen. Ook zijn er verschillen in de data die zijn gebruikt voor het samenstellen van een groslijst met potentieel verdachte locaties. Veelal is gebruik gemaakt van een landelijke basisbron²⁷ die al dan niet is aangevuld met aanvullende informatiebronnen over bijvoorbeeld incidentbestrijding door de brandweer. Het trechteren vanuit de groslijst naar aandachtlocaties gebeurt ook op verschillende manieren. Een aantal overheden gebruiken de kans, in termen van zeer groot tot erg klein, op het aantreffen van een omvangrijke bodemverontreiniging als filter, anderen de nabijheid van gevoelige receptoren zoals bewoners of drinkwaterwinningen als filter of een combinatie van deze filters. Voor locaties die 'op het filter blijven liggen', wordt over het algemeen een vergelijkbare reguliere onderzoek aanpak van opvolgende onderzoeken gehanteerd²⁸.

Hoewel er dus flinke variatie is tussen de methodes van inventarisatie is het doel van elke overheid – het in beeld brengen van aandachtlocaties in een gebied – gelijk. De verschillende inventarisaties hebben in meerderheid als overeenkomst dat er via een gefaseerde aanpak via de fases van 1) voorbereiding, 2) inventarisatie en 3) locatieonderzoek wordt gewerkt. Zie figuur 1 voor meer gedetailleerde visualisatie van de methode van inventarisatie.

2.1.2. Voortgang in de inventarisatie

Zoals aangegeven zijn 40 van de 41 overheden gestart met het inventariseren van de PFAS-aandachtlocaties. Op basis van het model uit figuur 1 is de voortgang per bevoegd gezag in te delen naar gelang welke fase van de inventarisatie is doorlopen. Tabel 1 geeft de omschrijving van de fase en het aantal overheden dat aan heeft gegeven in welke fase hun inventarisatie zich bevindt. Bij tabel 1 moet de volgende toelichting worden gegeven. Iedere overheid kon in de enquête middels een vink aangeven of een vraag op hen van toepassing was. Sommige overheden hebben meerdere 'vinkjes' gezet, anderen uitsluitend op het punt waar hun inventarisatie zich bevindt. Zo kan een overheid die aangeeft de inventarisatie te

²⁵ Betreft conceptdocument van TAUW, kenmerk N012-1285649SCK-V01 van 18 december 2025. Document is gedeeld met de 41 responderende overheden

²⁶ Locaties waar mogelijk sprake kan zijn van bodemverontreiniging met PFAS omdat er mogelijk een bodembedreigende activiteit heeft plaatsgevonden (bijvoorbeeld op basis van KvK-bedrijfs categorie)

²⁷ HBB, LISA, NAZCA, UBI/SBI/CBI, vergunningenbestanden en calamiteitenlijsten

²⁸ Bureauonderzoek → historisch onderzoek → verkennend onderzoek → nader onderzoek.

hebben afgerond geen vinkje zetten bij de vraag of de inventarisatie is voorbereid, maar dat is dan logischerwijze wel gedaan. Desondanks ontstaat wel een algemeen beeld uit de beantwoording van de enquêtevragen, zoals weergegeven in tabel 1. De meeste overheden hebben de voorbereidingen getroffen en zijn begonnen aan de inventarisatie. In hoofdzaak zijn de overheden actief in het filteren van de groslijst zodat een lijst ontstaat van locaties die verder moeten worden onderzocht. Een beperkt aantal overheden is al overgegaan op het daadwerkelijk onderzoeken van de gefilterde locaties middels fysiek bodemonderzoek.

Tabel 1 Overzicht van fase waarin inventarisatie per overheid zich bevindt

Fase	Enquêtevraag	Aantal 'Ja'	Aantal 'Nee'
Gestart met inventarisatie	Bent u gestart met de inventarisatie van aandachtlocaties (1a)	40	1
Vorbereiding	Bent u bezig met voorbereiding (3a)	13	28
	Heeft u aanbesteding voor ondersteuning voorbereid (3b)	18	23
Inventarisatie	Ik heb de groslijst (potentieel verdachte locaties) klaar en op basis van HO de potentieel verontreinigde locaties in beeld (3c)	19	22
	Ik heb locaties geprioriteerd voor onderzoek (3d)	13	28
	Ik weet welke locaties nader onderzocht moeten worden (potentieel aandachtlocatie) (3e)	6	35
Nader onderzoek	Veldwerk (VO +NO) in uitvoering (3f)	7	34
Afgerond	Inventarisatie afgerond, locaties bekend (3g)	4	37

2.1.3. Potentieel verontreinigde locaties en locaties geïdentificeerd voor verder onderzoek

In de enquête is gevraagd naar aantallen locaties die per type bodembedreigende activiteit als potentieel verontreinigde locatie zijn geïdentificeerd en locaties die daaruit zijn geselecteerd om verder te onderzoeken. **Een potentieel verontreinigde locatie is een locatie uit de groslijst waarvan op basis van bureaustudie en historisch onderzoek is bevestigd dat deze verdacht is op bodemverontreiniging met PFAS.** Dat wil dus niet zeggen dat er ook daadwerkelijk bodemverontreiniging is geconstateerd en zeker niet dat al deze locaties na verder onderzoek ook aandachtlocaties blijken te zijn. De uit de lijst met potentieel verontreinigde locaties geprioriteerde locaties om verder te onderzoeken zijn de locaties waar de kans op aantreffen van een overschrijding van de INEV's voor PFAS naar het oordeel van de provincie of gemeente het grootst aanwezig is.

In tabel 2 is per type activiteit aangegeven hoeveel potentieel verontreinigde locaties bekend zijn en hoeveel potentieel verontreinigde locaties zijn geschat. Op basis van de opgave van de provincies en gemeenten zijn 3917 locaties (2328 bekend, 1589 aanvullend geschat) geïdentificeerd als potentieel verontreinigde locatie. Enkele overheden hebben het aantal bekende en geschatte locaties gelijk ingevuld, waarmee het aantal aanvullend geschatte locaties waarschijnlijk een dubbeling betreft en dus het aantal geschatte aanvullende locaties een lichte overschatting betreft. Daarnaast zijn verschillende overheden nog niet zover in de inventarisatie dat al potentieel verontreinigde locaties zijn geselecteerd uit een groslijst, waarmee de getallen in tabel 2 een onderschatting zullen zijn van het totaal aantal potentieel verontreinigde locaties in Nederland.

In tabel 3 zijn de voor verder onderzoek geprioriteerde locaties weergegeven die door de overheden zijn opgegeven. Tabel 2 en 3 zijn niet samengevoegd in 1 tabel om het onderscheid tussen potentieel verontreinigde locaties en de locaties die zijn geprioriteerd voor verder onderzoek te benadrukken. In totaal zijn op basis van de opgave van de provincies en gemeenten 576 locaties geprioriteerd voor verder onderzoek. Deze prioritering vindt per overheid verschillend plaats met als doel om locaties waar de kans op overschrijden van de INEV het grootst is als eerste verder te onderzoeken. De volgende aspecten spelen daarbij een rol: humane en verspreidingsrisico's, nabijheid gevoelig gebruik, type activiteit, meetresultaten, en een combinatie van deze aspecten.

Tabel 2 Aantal bekende en geschatte potentieel verontreinigde locaties op PFAS-verontreiniging

Bodembedreigende activiteit	Aantal locaties bekend	Aantal locaties aanvullend geschat
Primaire productie PFAS²⁹	1	0
PFAS gebruikt in productieproces	1357	896
Tapijt- en vloerkledenindustrie	244	145
Papier- en kartonindustrie	100	29
Rubber- en kunststofindustrie	133	153
Scheepsbouw/werf	50	26
(Chemische) wasserij	315	36
Verzinkerij	177	54
Overig	338	453
Gebruik van blusschuim	225	136
Oefenplaats brandweer	113	70
Oefenplaats defensie/luchthaven	29	5
Oefenplaats industrie	4	0
Incidentbestrijding	18	3
Schuimparty	4	31
Overig	57	27
Afval en afvoerstromen	745	557
Demping/stortplaats	155	505
RWZI	24	20
Overig	566	32
Totaal	2328	1589

²⁹ Betreft productie en bewerking van PFAS-stoffen, ter onderscheid van locaties waar PFAS is gebruikt in het productieproces van een ander product.

Tabel 3 Potentieel verontreinigde locaties geselecteerd voor verder onderzoek

Bodembedreigende activiteit	Aantal locaties bekend
Primaire productie PFAS	1
PFAS gebruikt in productieproces	383
Tapijt- en vloerkledenindustrie	106
Papier- en kartonindustrie	22
Rubber- en kunststofindustrie	27
Scheepsbouw/werf	17
(Chemische) wasserij	36
Verzinkerij	41
Overig	133
Gebruik van blusschuim	117
Oefenplaats brandweer	67
Oefenplaats defensie/luchthaven	23
Oefenplaats industrie	0
Incidentbestrijding	10
Schuimparty	3
Overig	14
Afval en afvoerstromen	75
Demping/stortplaats	35
RWZI	14
Overig	26
Totaal	576

2.1.4. Belemmeringen en kansen voor vervolg

Aan de provincies en gemeenten is gevraagd welke belemmeringen voor het vervolg van de inventarisatie zij zien en welke suggesties zij hebben voor maatregelen om de inventarisatie verder te brengen.

De volgende belemmeringen zijn naar voren gebracht die onderling ook met elkaar samenhangen:

1. Toestemming en medewerking van terreineigenaren: Veel overheden geven aan dat eigenaren geen toegang verlenen tot hun terrein om bodemmonsters te nemen, waarbij zorgen over mogelijke aansprakelijkheid en gevolgen van onderzoeksresultaten een belangrijke rol spelen.
2. Financiering en onzekerheid rond SPUK-middelen. Verschillende overheden geven aan dat de beschikbare middelen ontoereikend zijn om vervolgonderzoek (VO/NO) en indien nodig (vangnet) bodemsanering te financieren. Daarnaast is onzekerheid over het verkrijgen van SPUK-middelen voor de periode tot 2030 en daarna. Dat gaat niet alleen over middelen voor de inventarisatie maar ook over middelen voor de aanpak van locaties (vangnet en cofinanciering).
3. Juridische instrumentarium: Veel overheden geven aan dat zij in de praktijk vanuit de Omgevingswet geen juridische basis hebben om private partijen te verplichten tot medewerking, omdat een vermoeden van verontreiniging niet in hoge mate ook na onderzoek wordt bevestigd, zelfs wanneer er sprake is van een mogelijke ernstige verontreiniging. Daarnaast is er regelmatig onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid, met name bij grondwaterverontreiniging of situaties waarin de veroorzaker niet meer aanwezig of identificeerbaar is
4. Capaciteit en kennis: Verschillende gemeenten en enkele provincies ervaren knelpunten in de eigen capaciteit. Dit betreft zowel personeelstekort als een

gebrek aan gespecialiseerde PFAS-kennis. Met name gemeenten geven aan dat zij afhankelijk zijn van handreikingen en landelijke ondersteuning om onderzoeken verantwoord te kunnen uitvoeren

5. Technische beperkingen: Een deel van de overheden meldt dat bepaalde locaties technisch lastig te onderzoeken zijn vanwege bebouwing en verspreiding van de verontreiniging.
6. Beleid: Onzekerheid over te hanteren normering, beoordeling risico's en ontbreken van handelingsperspectieven belemmeren besluitvorming.

Aan de provincies en gemeenten is naast de vraag naar belemmeringen ook gevraagd of er suggesties zijn om de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties te versterken. Logischerwijze hebben die suggesties veelal betrekking op het wegnemen van de genoemde belemmeringen. De belangrijkste suggesties zijn:

1. Landelijke regie en uniformiteit: Veel provincies en gemeenten vragen om duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling, gezamenlijke coördinatie en één uniform onderzoeksprotocol. Ook is behoefte aan een landelijke vraagbaak of kenniscentrum om versnippering en doublures te voorkomen.
2. Financiële zekerheid en continuïteit: Provincies en gemeenten geven aan dat zekerheid over financiering (met name SPUK 2026–2030 en structurele middelen daarna) de voortgang zal bevorderen. Zonder financiële zekerheid stagneert de voortgang van de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties omdat geen verplichtingen kunnen worden aangegaan zonder middelen.
3. Juridisch instrumentarium om medewerking af te dwingen: De gemeenten en provincies benadrukken dat zij momenteel afhankelijk zijn van vrijwillige medewerking van terreineigenaren. Een expliciete bevoegdheid om onderzoek af te dwingen is nodig om essentiële locaties te onderzoeken. Daarnaast is het gewenst om een afwegingskader te kunnen hanteren voor de vraag wie redelijkerwijs kan worden aangesproken op de aanpak van de verontreiniging en de mate van herstel die daarbij redelijkerwijs kan worden verlangd.
4. Duidelijke normen en handelingsperspectief: Provincies en gemeenten geven aan dat het gewenst is om te kunnen werken met eenduidige risiconormen, interventiewaarden, saneringsdoelstellingen en lozingseisen. Het ontbreken hiervan vraagt veel ambtelijke inzet met maatwerk per geval.
5. Kennisdeling en samenwerking: Veel is nieuw en complex aan PFAS. Overheden geven aan behoefte te hebben aan kennisdeling en samenwerking op het gebied van PFAS.
6. Specifieke aandacht voor veiligheidsregio's: Enkele overheden geven aan dat veiligheidsregio's niet altijd aandacht hebben voor het inventariseren van PFAS-aandachtlocaties, terwijl brandweerlocaties hoog scoren in de kans op aantreffen van een bodemverontreiniging met PFAS. Landelijke afstemming met veiligheidsregio's wordt als kans gezien.

De suggesties voor versterking van de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties die door de provincies en gemeenten worden gedaan sluiten aan bij de nadere invulling van de bestuurlijke afspraken rond PFAS. In 2025 is de curatieve opgave rond de inventarisatie, prioritering en aanpak van PFAS-aandachtlocaties als gezamenlijke opgave aangemerkt. In dat kader is afgesproken dat de 29 grote steden en 12 provincies de regie nemen om de opgave op het

gebied van PFAS-aandachtlocaties in kaart te brengen en is een coördinatiegroep³⁰ ingericht die de betreffende overheden daarin ondersteunt. Aanbevolen wordt om de belemmeringen en suggesties voor verbetering op de agenda van de coördinatiegroep te plaatsen³¹ en de coördinatiegroep te vragen op deze punten voorstellen te agenderen in de kolom AO/DO/BO-bodem³². Daarnaast wordt aanbevolen om te investeren in de communicatie over de inventarisatie en via die route ook te werken aan draagvlak voor het beeld in krijgen van de omvang van de opgave op het gebied van PFAS-aandachtlocaties.

2.2. Geïdentificeerde PFAS-aandachtlocaties

Aan de 12 provincies en 29 grote steden is gevraagd om van de PFAS-aandachtlocaties die zijn geïdentificeerd informatie aan te leveren over de verontreinigingssituatie en de oorzaak van de verontreiniging en de fase van aanpak en verdere planning en overheidskosten van de aanpak.

Dit jaar is voor de eerste keer een dergelijke uitvraag gedaan. Enkele PFAS-aandachtlocaties zijn eerder onder het regime van de Wbb als spoedlocatie beschikt en maken als zodanig onderdeel uit van de lijst met 1742 spoedlocaties. Voor het overzicht van de PFAS-aandachtlocaties zijn deze locaties ook opgenomen als PFAS-aandachtlocatie. Het betreft 9 locaties. Omdat de inventarisaties van de 12 provincies en 29 steden nog verre van compleet zijn en voor de eerste maal de gegevens zijn uitgevraagd is het overzicht van de PFAS-aandachtlocaties een overzicht dat nog in opbouw is, in volgende jaren zullen naar alle waarschijnlijkheid nog meer PFAS-aandachtlocaties worden geïdentificeerd.

In totaal zijn 57 PFAS-aandachtlocaties gerapporteerd, door 10 verschillende gemeenten en 5 verschillende provincies. Het feit dat slechts ongeveer een derde van de overheden 1 of meer PFAS-aandachtlocaties heeft gerapporteerd, geeft duidelijk aan dat de inventarisatie naar PFAS-aandachtlocaties zich nog in het beginstadium van de uitvoering bevindt. In volgende jaren zal de lijst met PFAS-aandachtlocaties naar verwachting nog aanzienlijk toenemen. Op de lijst met 57 locaties zijn door de overheden ook locaties opgenomen waar nog aanvullende onderzoeken, saneringsvarianten en kosteninschattingen moeten worden gemaakt. Dat zorgt ervoor dat niet voor alle 57 locaties evenveel informatie beschikbaar is. In volgende jaren zal die nadere informatie ook voor reeds geïdentificeerde locaties steeds beter inzichtelijk worden.

2.2.1. Verontreiniging situatie op de PFAS-aandachtlocaties

De oorzaak van de PFAS-verontreiniging op de aandachtlocaties die zijn geïdentificeerd zijn weergegeven in tabel 4. Hieruit blijkt dat in veel gevallen het gebruik van blusschuim de oorzaak van de bodemverontreiniging is. Minder vaak wordt het gebruik van PFAS in productieprocessen genoemd. Waarschijnlijk is dat een gevolg van het feit dat de inventarisaties zich juist richten op dergelijke locaties.

³⁰ De coördinatiegroep betreft een werkgroep die valt onder het Ambtelijk overleg bodem en bestaat uit vertegenwoordigers van de het ministerie van I&W, UvW, IPO en VNG.

³¹ Naast de coördinatiegroep functioneert een tijdelijke werkgroep onder het Ambtelijk overleg bodem die zich bezighoudt met het vraagstuk wie ingeval van PFAS-verontreiniging die in de periode 1987-2024 is veroorzaakt redelijkerwijs kan worden aangesproken op de aanpak van de verontreiniging en de mate van herstel die daarbij redelijkerwijs kan worden verlangd.

³² Op het punt van het juridisch instrumentarium is een werkgroep op initiatief van het IPO ingericht.

Tabel 4 Oorzaak van verontreiniging bij PFAS-aandachtlocaties

Bodembedreigende activiteit ³³	Aantal locaties
Primaire productie PFAS en omgeving	5
PFAS gebruikt in productieproces	2
Tapijt- en vloerkledenindustrie	1
Verzinkerij	1
Gebruik van blusschuim	36
Oefenplaats brandweer	12
Oefenplaats defensie/luchthaven	10
Oefenplaats industrie	2
Incidentbestrijding	6
Schuimparty	1
Kazerne	5
Stortplaats/afvalverwerking	5
Onbekend/difffuus	9
Totaal	57

Aan de overheden is gevraagd welke risico's aanleiding zijn om de locatie als aandachtlocatie te identificeren, dat is weergegeven in tabel 5. Voor veel locaties is dit niet aangegeven of is aangegeven dat er geen onaanvaardbare risico's (meer) zijn. Op een locatie kunnen meerdere risico's aanwezig zijn waardoor de optelling in tabel 5 van de risico's hoger uitkomt dan het aantal locaties.

Bij 10 van de locaties is aangegeven dat er samenloop is met verontreiniging van de waterbodem. Aanbevolen wordt aan de regiehouders om de eventuele verspreiding van verontreiniging vanaf PFAS-aandachtlocaties naar de waterbodem in afstemming met het waterschap te onderzoeken.

Tabel 5 Type risico per PFAS-aandachtlocatie

Onaanvaardbare risico's	Aantal locaties
Niet aangegeven/geen/onbekend	31
Bekend	26
Humane risico's	14
Ecologische risico's	10
Verspreidingsrisico's	16
Totaal	57

2.2.2. Voortgang van de aanpak van de PFAS-aandachtlocaties

Aan de 12 provincies en gemeenten is gevraagd voor de PFAS-aandachtlocaties aan te geven in welke fase van uitvoering de locaties zich bevinden. Deze uitvraag heeft voor het eerst plaatsgevonden en door de betreffende overheden is niet voor elke locatie voortgangsinformatie aangegeven. Bij een volgende uitvraag zal daarover meer informatie beschikbaar zijn en zal aan de overheden gevraagd worden om deze informatie aan te vullen. Voor de locaties waarvoor geen voortgangsinformatie is ingevuld, is ervan uitgegaan dat deze nog niet in uitvoering zijn. Zoals weergegeven in tabel 6 zijn van de 57 locaties er 4 reeds afgehandeld en is op 8 locaties de sanering in uitvoering.

³³ De PFAS-parameter die op de betreffende locaties is aangetroffen betreffen voornamelijk PFOS, PFOA en in mindere mate PFHxS. Ander verbindingen die sporadisch worden genoemd zijn PFHxA, PFPeA, PFHpA en GenX. In een enkel geval worden ook FTS-verbindingen genoemd

Tabel 6 Voortgang aanpak PFAS-aandachtlocaties

Jaar	Sanering nog niet gestart	Sanering in uitvoering	Afgehandeld	Totaal
2025	45	8	4	57

2.2.3. Planning locaties nog niet gestart en in uitvoering

Van de 45 locaties die nog niet zijn gestart is voor 7 locaties aangegeven dat de planning is om deze locaties in 2026 te saneren, voor 10 locaties om dat in periode tussen 2027 en 2030 te doen en voor 1 locatie na 2030. Voor de overige 27 locaties is geen planning aangegeven door de overheden.

Van de 8 locaties in uitvoering is de planning dat 1 locatie in 2025 wordt afgehandeld (einde sanering), 1 locatie in 2028, 1 locatie in 2030, 3 locaties na 2030 en van 1 locatie is geen planning opgegeven.

2.3. Inventarisatie van kosten van de aanpak van PFAS-aandachtlocaties

De reeds geïdentificeerde PFAS-aandachtlocaties geven nog verre van een volledig beeld van de omvang van de opgave in financiële zin. Daarnaast bestaat er bij verschillende PFAS-aandachtlocaties die zijn geïdentificeerd nog onduidelijkheid over wie aangesproken kan worden op de kosten van de sanering en voor veel locaties is nog geen kosteninschatting gemaakt. De in deze paragraaf vermelde kosten zeggen dus uitsluitend iets over de locaties die in beeld zijn en waarvoor een kosteninschatting is gemaakt. Aan de overheden is gevraagd om aan te geven welk beroep ze verwachten te doen op de SPUK-bodem in 2026, 2028 en 2030 voor de locaties. Voor in totaal 9 locaties is aangegeven dat SPUK-middelen worden aangevraagd. Voor 8 locaties in 2026 en 1 locatie in 2028. Ook met betrekking tot de kosten zijn voor veel locaties geen gegevens ingevuld. Dit kan zowel betekenen dat het gaat om kosten voor de aanpak van de locatie die niet door de overheid worden gedragen als om locaties waarbij nog niet duidelijk is wie welke kosten moet dragen.

Voor 2026 is het verwachte beroep op de SPUK-bodem voor de aanpak van 8 aandachtlocaties in totaal 11,1 Miljoen euro, waarvan 6 Miljoen euro voor 1 locatie.

Voor 2028 is het verwachte beroep op de SPUK-bodem voor de aanpak van 1 locatie waarvoor reeds eerder SPUK-middelen zijn toegekend 2,5 Miljoen euro.

Van deze 9 aandachtlocaties die verwachten een beroep te doen op SPUK-middelen in 2026 en 2028 hebben 6 locaties al eerder in totaal 18,8 Miljoen euro aan SPUK-middelen toegekend gekregen en verwachten ze voor aanvullende kosten in de uitvoering 5 Miljoen euro extra aan SPUK-middelen aan te vragen.

De locaties waarvoor kosten in beeld zijn, zullen niet representatief zijn voor alle PFAS-aandachtlocaties. Waarschijnlijk betreffen het naar verhouding dure locaties omdat de meest in het oog springende locaties als eerste in beeld komen en de saneringskosten voor PFAS in deze fase van de aanpak relatief hoog zijn.

Op basis van de eerste keer dat er een uitvraag is gedaan naar de PFAS-aandachtlocaties kan nog geen uitspraak worden gedaan over het aantal locaties waarmee we landelijk rekening moeten houden en over de daarmee gepaard gaande kosten. Feit is echter wel dat de kosten voor de aanpak van PFAS-aandachtlocaties fors zijn en dat er vermoedelijk een forse opgave volgt uit de inventarisaties die worden uitgevoerd door de regiehouders. Tevens is een feit dat de aanpak van de aandachtlocaties niet voor 2030 zal zijn afgerond. Aanbevolen wordt aan de regiehouders om de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties een

vervolg te geven, gebruik te maken van de SPUK-bodem in 2026 en toe te werken naar een scherper beeld van de opgave zowel in omvang van de locaties als in daarvoor benodigde overheidsmiddelen in 2028 en 2030. Op basis van dat scherpere beeld kunnen dan vanaf 2028 bestuurlijke afspraken worden voorbereid voor de periode na 2030.

Bijlage 1 Enquêtevragen inventarisatie PFAS-aandachtlocaties

Voor provincies: gelieve deze enquête in te vullen voor het grondgebied van de provincie uitgezonderd het grondgebied van de 29 gemeentelijke bevoegde overheden Wbb.

Voor 29 gemeentelijke bevoegde overheden Wbb: gelieve deze enquête in te vullen voor het grondgebied van de eigen gemeente.

Vraag 1: Bent u begonnen met de inventarisatie om PFAS-aandachtslocaties in beeld te brengen? Zo, nee geef aan of u dit van plan bent en welke belemmering u eventueel ervaart om een inventarisatie te starten.

Vraag 2: Geef een beschrijving van de methodiek (voorgenomen aanpak) van de inventarisatie.

Vraag 3: Waar in het proces bent u nu met de inventarisatie van PFAS-aandachtslocaties? Vul de status ook in als u met een (geografische, risicogestuurde, budgetbepaalde of andere) selectie van locaties bezig bent.?

Keuzelijst (meerdere antwoorden mogelijk):

- a) Ik ben bezig met de voorbereiding.
- b) Ik ben bezig met de uitvoering en/of heb de werkzaamheden aanbesteed aan een derde partij.
- c) Ik heb een inventarisatie naar (potentieel) verdachte locaties uitgevoerd (groslijst) en ik heb door middel van historisch onderzoek inzicht in de potentieel verontreinigde locaties.
- d) Ik heb locaties geprioriteerd voor bodemonderzoek.
- e) Ik weet welke potentiële aandachtslocaties (potentieel ernstig verontreinigd) aanwezig zijn en nader onderzocht moeten worden.
- f) Nader onderzoek naar aandachtslocaties loopt.
- g) Ik heb de inventarisatie afgerond en ik weet welke aandachtslocaties in mijn beheergebied aanwezig zijn.

Vraag 4: Is/wordt de inventarisatie uitgevoerd binnen het gehele beheergebied en voor alle verdachte activiteiten? (ja/nee)
Zo nee, geef aan wat daar de reden voor is.

Vraag 5: Vermeld in onderstaande tabel per type activiteit hoeveel locaties potentieel verontreinigd zijn.

Bodembedreigende activiteit	Toelichting	Aantal locaties potentieel verontreinigd - bekend	Aantal locaties potentieel verontreinigd - schatting
Primaire productie			
PFAS productielocatie			
Activiteiten waar PFAS in het productieproces zijn/worden gebruikt			
Textiel, tapijt- of voerkledenindustrie			
Papier- en kartonindustrie			
Rubber- en kunststofindustrie			
Scheepsbouw- en/of werf			
(Chemische) wasserij			
Verzinkerij			
Anders, namelijk:			
Activiteiten met (blus)schuim			
Oefenplaats met blusschuim bij een locatie van de brandweer			
Oefenplaats met blusschuim op een defensierrein of en/of vliegveld			
Oefenplaats met blusschuim op een locatie van chemische industrie			
Oefenplaats met blusschuim op een locatie met incidentbestrijding			
Schuimparty			
Anders, namelijk:			
Activiteiten met afvoerstromen			
Demping en/of stortplaats			
Rioolwaterzuiveringsinrichting (RWZI)			
Anders, namelijk:			
Totaal			

Vraag 6: Als u locaties geprioriteerd heeft voor verder onderzoek, vermeld in onderstaande tabel per type bodembedreigende activiteit hoeveel locaties dat betreft.

Bodembedreigende activiteit	Toelichting	Aantal locaties geprioriteerd voor verder onderzoek
Primaire productie		
PFAS productielocatie		
Activiteiten waar PFAS in het productieproces zijn/worden gebruikt		
Textiel, tapijt- of voerkledenindustrie		
Papier- en kartonindustrie		
Rubber- en kunststofindustrie		
Scheepsbouw- en/of werf		
(Chemische) wasserij		
Verzinkerij		
Anders, namelijk:		
Activiteiten met (blus)schuim		
Oefenplaats met blusschuim bij een locatie van de brandweer		
Oefenplaats met blusschuim op een defensie terrein of en/of vliegveld		
Oefenplaats met blusschuim op een locatie van chemische industrie		
Oefenplaats met blusschuim op een locatie met incidentbestrijding		
Schuiimparty		
Anders, namelijk:		
Activiteiten met afvoerstromen		
Demping en/of stortplaats		
Rioolwaterzuiveringsinrichting (RWZI)		
Anders, namelijk:		
Totaal		

Vraag 7: Waarop is deze prioritering voor verder onderzoek gebaseerd? Hier ook toelichten waarom er - indien van toepassing - geen locaties zijn geprioriteerd. Welke keuzes zijn hierin gemaakt?

Vraag 8: Als u voornemens bent verder onderzoek te doen, zijn er belemmeringen om dit onderzoek te doen? (ja/nee/nvt)
Zo ja, kunt u dit toelichten?

Vraag 9: Welke suggestie voor maatregelen heeft u om de inventarisatie van PFAS-aandachtslocaties te versterken en/of te versnellen? Denk aan technische, juridische, organisatorische, financiële aspecten.